

СЕКЦІЯ 6

Страховий ринок України – каталізатор чи стримувач прогресивних змін у вітчизняній економічній системі?

УДК 330

Любінська Ольга

студентка групи ПФс-41

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник: Панухник Олена

доктор економічних наук, професор

завідувачка кафедри економіки та фінансів

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

м. Тернопіль, Україна

Olha Liubinska

student of the group PFs-41

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

Ternopil, Ukraine

Scientific supervisor: Olena Panukhnyk

Doctor of Sciences (Economics), Professor

Head of the Department of Economics and Finance

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

Ternopil, Ukraine

СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ STATE AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT OF NON-STATE PENSION INSURANCE

На сьогоднішній день діюча система пенсійного забезпечення України перебуває у процесі трансформації. Оскільки, наявна пенсійна система характеризується неспроможністю забезпечувати достатні пенсійні виплати, виникає потреба в побудові пенсійної системи, яка відповідає вимогам ринкової економіки та яка зможе забезпечити гідні соціальні умови для населення.

Сучасна пенсійна система нездатна забезпечити гідної старості у майбутньому, а процес старіння населення та зростання частки осіб пенсійного віку, спричинило зростання фінансового навантаження та, зокрема, соціального на частку працюючого населення країни. Саме ці фактори стали безпосередньою причиною зростання уваги нашого суспільства до розвитку та використання системи недержавного пенсійного страхування, а також вихід на ринок фондів, які мають на меті здійснювати таку діяльність. Зазначимо, що саме рівень розвитку недержавного пенсійного забезпечення є одним з показників економічного та соціального становища населення країни та його соціального захисту.

Недержавне пенсійне страхування в економічно розвинених країнах займає одне з ключових місць у системі пенсійного забезпечення. У таких країнах свідомі, фінансово грамотні громадяни розуміють, що не завжди потрібно розраховувати на фінансове забезпечення у вигляді пенсійних виплат зі сторони держави, а необхідно самостійно забезпечувати собі гідне життя у похилому віці. Саме тому недержавні пенсійні фонди у всьому світі є ключовим суб'єктом у цьому питанні.

Окремі питання розвитку недержавного пенсійного страхування були предметом наукових досліджень низки вітчизняних вчених та науковців, зокрема висвітлені в працях

таких науковців, як: Базилевич В., Говрушко А., Городецька О., Коваль О., Кравцова І.В., Назарова Г.В., Небаби Н.О., Фисуна І.В., Шумило М., а також низки інших дослідників.

Згідно з Законом України «Про недержавне пенсійне страхування», система недержавного пенсійного забезпечення – це складова частина системи накопичувального пенсійного забезпечення, яка ґрунтується на засадах добровільної участі фізичних та юридичних осіб, крім випадків, передбачених законами, у формуванні пенсійних накопичень з метою отримання учасниками недержавного пенсійного забезпечення додаткових до загальнообов'язкового державного пенсійного страхування пенсійних виплат [1].

Отже, недержавне пенсійне забезпечення можна охарактеризувати, як систему добровільного формування пенсійних накопичень свідомими громадянами, які мають на меті отримання додаткових пенсійних виплат.

Зазначеним вище Законом сформульовано, що недержавне пенсійне забезпечення здійснюється [1]:

1. Пенсійними фондами. Завдяки пенсійним фондам люди можуть накопичувати кошти для отримання додаткової пенсії, шляхом укладення пенсійних контрактів у яких суб'єктами виступають адміністратор пенсійного фонду та вкладник коштів даного фонду;

2. Страхувальними організаціями. Таким чином відбувається пенсійне накопичення коштів за допомогою укладення договорів страхування довічної пенсії з членами фонду, страхування ризику настання інвалідності або смерті учасника фонду.

3. Банківськими установами. Людина, яка має намір накопичувати кошти для отримання додаткових пенсійних виплат укладає договори про відкриття пенсійного депозитного рахунку для накопичення пенсійних заощаджень в установі банку.

Оскільки недержавне пенсійне забезпечення здійснюється за допомогою недержавних пенсійних фондів, доцільно проаналізувати їх діяльність. Станом на сьогоднішній день в Україні є 58 діючих пенсійних фондів недержавної форми власності. Проаналізуємо детальніше показники діяльності таких пенсійних фондів за 2020-2021 роки у таблиці 1.

Таблиця 1

Динаміка ключових показників діяльності пенсійних фондів недержавної форми власності

Показники	Станом на 31.03.2020	Станом на 31.03.2021	Темп приросту, %
Кількість укладених пенсійних контрактів, тис. шт.	79,6	90,9	14,2
Загальна кількість учасників НПФ, тис. осіб	878,3	886,9	1,0
Пенсійні виплати, млн. грн	986,7	1 150,4	16,6
Пенсійні внески, всього, млн. грн.	2 219,1	2 440,4	10,0

Примітки. Складено автором самостійно на основі даних джерела [2]

Отже, згідно з даними таблиці 1, станом на 31.03.2021 адміністраторами недержавних пенсійних фондів укладено 90,9 тис. шт. пенсійних контрактів, що більше на 14,2% (11,3 тис. шт.) порівняно із 31.03.2020.

Загальна кількість вкладників за період з 31.03.2020 по 31.03.2021 зросла на 1%.

Проаналізувавши пенсійні виплати зазначимо, що станом на 31.03.2020 сума пенсійних виплат становила 986,7 млн. грн, а станом на 31.03.2021 – 1 150,4, отож спостерігаємо збільшення пенсійних виплат на 16,6%.

Сума пенсійних внесків станом на 31.03.2021 становить 2 440,4 млн. грн., збільшившись на 10,0% (221,3 млн. грн.) в порівнянні з аналогічним періодом 2020 року.

Оскільки недержавне пенсійне забезпечення здійснюється і через страхові компанії, то зазначимо, що станом на 30.06.2021 в Україні є 19 компаній зі страхування життя (СК «Life»), а у 2020 році було офіційно зареєстровано – 20 компаній [3]. Така негативна тенденція є наслідком впливу на фінансовий ринок України світової економічної кризи,

неплатоспроможності страхових компаній, внутрішньої нестабільності. За 2019 рік сума отриманих страховиками валових премій зі страхування життя – 4 624,0 млн грн, а станом на 31.06.2021 сума отриманих страхових премій становила – 2,7 млрд. Отож, спостерігаємо незначне збільшення сум страхових премій.

Розглядаючи діяльність банківських установ у сфері недержавного пенсійного страхування відзначимо, що останнім часом все більше банків пропонують своїм клієнтам відкриття пенсійних депозитних рахунків для накопичення пенсійних заощаджень, але у зв'язку з кризовими явищами та низькими доходами громадян, даний вид послуг є все ще не достатньо розвиненим.

Отже, проаналізувавши сучасний стан недержавного пенсійного страхування, діяльність пенсійних фондів недержавної форми власності та страхових компаній, зазначимо, що на сьогоднішній день недержавне пенсійне страхування в Україні є не дуже популярною практикою серед громадян, але навіть попри це, недержавні пенсійні фонди та страхові компанії показують приріст по залученні кількості осіб, відкритті договорів та сумі акумульованих коштів. На нашу думку, для розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення необхідно підвищувати рівень фінансової грамотності серед населення, сприяти підвищенню довіри людей до фінансово-кредитних установ.

У цілому, розвиток недержавного пенсійного забезпечення позитивно впливатиме на економічне становище в країні, підвищення якості життя населення та призведе до зміцнення соціального захищення населення.

Перелік використаних джерел:

1. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 09.06.2003 р. № 1057-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/105715?ed=20060114>
2. Підсумки розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення станом на 31.03.2021. URL: https://www.nssmc.gov.ua/npf_1_kv-2021
3. Підсумки страхового ринку України за 1 півріччя 2021 року: \$ 925 млн премій. URL: <https://tbt-broker.com/news/itogi-strahovogo-rynka-ukrainy-za-1-polugodie-2021-goda-925-mln-premij>

УДК 330

Могильська Василина

студентка групи ППс-31

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник: Тимошик Наталія

кандидат економічних наук, доцент

доцент кафедри економіки та фінансів

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

м. Тернопіль, Україна

Vasylyna Mohylska

student of group PPs-31

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

Ternopil, Ukraine

Scientific supervisor: Nataliia Tymoshyk

PhD (Economics), Docent

Associate Professor at the Department of Economics and Finance Department

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

Ternopil, Ukraine

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

INVESTMENT POTENTIAL OF INSURANCE COMPANIES

Одним із головних завдань України для забезпечення економічного зростання є подолання інвестиційної кризи. Зараз у нашій державі роль страховика-інвестора є недооціненою на загальнодержавному рівні і на рівні менеджменту компанії страхування.